

РОЗДІЛ IV. ПРАВОВІ АСПЕКТИ ПІДПРИЄМНИЦТВА

Балахонова О.В., доктор економічних наук,
професор, професор кафедри бізнесу і права,
Вінницький соціально-економічний інститут
університету «Україна»

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1447-4560>

Фалейтор А.О., магістрант 2-го року
підготовки, спеціальність «Менеджмент»,
Вінницький соціально-економічний інститут
університету «Україна»

DOI: <https://doi.org/10.58521/2521-1390-2023-25-16>

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РИНКОВОЇ КОНКУРЕНЦІЇ

REGULATORY AND LEGAL SUPPORT FOR MARKET COMPETITION

Анотація. У статті викладено та проаналізовано нормативно-правове регулювання конкуренції. Наведено, що конкуренція являє собою цивілізовану, легалізовану форму боротьби за існування і один з найдієвіших механізмів відбору і регулювання в ринковій економіці. Досліджено нормативні документи законодавчих засад щодо захисту економічної конкуренції в Україні, а саме: Конституція України, Закон України «Про Антимонопольний комітет України», Закон України «Про захист від недобросовісної конкуренції», Закон України «Про захист економічної конкуренції», Кримінальний кодекс України, Кодекс України про адміністративні правопорушення, Кодекс адміністративного судочинства, Цивільний кодекс України, Господарський кодекс України, Господарський процесуальний кодекс України.

Ключові слова: конкуренція, економічна конкуренція, законодавчі акти, конституція, антимонопольний комітет.

Abstract. The article describes and analyzes the legal regulation of competition. It is stated that competition is a civilized, legalized form of struggle for existence and one of the most effective mechanisms of selection and regulation in the market economy. The normative documents of the legislative framework for the protection of economic competition in Ukraine were studied, namely: the Constitution of Ukraine, the Law of Ukraine «On the Antimonopoly Committee of Ukraine», the Law of Ukraine «On Protection from Unfair Competition», the Law of Ukraine «On the Protection of Economic Competition», the Criminal Code of Ukraine, Code of Ukraine on Administrative Offenses, Code of Administrative Procedure, Civil Code of Ukraine, Economic Code of Ukraine, Economic Procedural Code of Ukraine.

Keywords: competition, economic competition, legal act, constitution, antitrust committee.

Постановка проблеми. Проблема якості і конкурентоспроможності продукції носить в сучасному світі універсальний характер. Від того, наскільки успішно вона вирішується, залежить багато в економічному та соціальному житті любої країни, практично кожного споживача. Актуальною проблемою сучасної вітчизняної теорії й практики менеджменту є управління конкурентоспроможністю підприємства. Проблеми управління конкурентоспроможністю підприємства привертають усе більше уваги керівництва підприємств, оскільки обсяги реалізації продукції багато в чому залежать від її конкурентоздатності, отже потрібна постійна оцінка товару на відповідність до вимог ринку й економічної обґрунтованості виробництва. Це потребує удосконалення всієї системи управління підприємством, що включає види діяльності, спрямовані на розвиток і нарощування конкурентних переваг.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Дослідження нормативно-правового забезпечення, щодо конкуренції на ринку присвячені роботи Шуміло І., Кулішенко В., Безум О. та інших правознавців та економістів.

Формулювання цілей. Метою статті є дослідження законодавчих актів, що регулюють питання економічної конкуренції та виявлення можливих прогалин у чинному законодавстві.

Виклад основного матеріалу. Економічна конкуренція досить розповсюджене явище в умовах сьогодення, що спонукає її учасників не стояти на місці та постійно вдосконалювати свої можливості, розширювати асортимент надання послуг що приведе за собою нових покупців та сприятиме не тільки фінансовому збагаченню власників, а і підтримуватиме економіку країни в цей доволі складний період часу.

Конкуренція являє собою цивілізовану, легалізовану форму боротьби за існування і один з найдієвіших механізмів відбору і регулювання в ринковій економіці.

Війна котра досі триває на території нашої держави, також внесла корективи в конкурентоспроможність країни в цілому. За останній рік Україна втратила економічну стабільність у всіх сферах, таких як енергетична, паливна, залізнична і т.п., однак попри вторгнення продовжує існування та функціонування виходячи на європейський ринок та складання гідної конкуренції.

Конкуренція є безсумнівним двигуном сучасної економіки. Вона дозволяє створювати щось нове, рухатися далі. Відповідно, високий рівень конкуренції – показник розвитку тієї чи іншої національної економіки. Грамотно розроблене антимонопольне законодавство сприяє розвитку конкуренції, що веде за собою прогрес в науці і техніці. Конкуренція є необхідною і визначальною умовою нормального функціонування будь-якої ринкової економіки.

Законодавчі засади щодо захисту економічної конкуренції в Україні визначені в таких нормативних документах:

1. Конституція України. Основний закон, всі рішення що приймаються не мають суперечити положенням основного закону [1].

2. Закон України «Про Антимонопольний комітет України». Антимонопольний комітет України є державним органом із спеціальним статусом, метою діяльності якого є забезпечення державного захисту конкуренції у підприємницькій діяльності та у сфері публічних закупівель. Особливості спеціального статусу Антимонопольного комітету України обумовлюються його завданнями та повноваженнями, в тому числі роллю у формуванні конкурентної політики, визначаються цим Законом, іншими актами законодавства і полягають, зокрема, в особливому порядку призначення та звільнення Голови Антимонопольного комітету України, його заступників, державних уповноважених Антимонопольного комітету України, уповноважених з розгляду скарг про порушення законодавства у сфері публічних закупівель, голів територіальних відділень Антимонопольного комітету України, у спеціальних процесуальних засадах діяльності Антимонопольного комітету України, наданні соціальних гарантій, охороні особистих і майнових прав працівників Антимонопольного комітету України на рівні з працівниками правоохоронних органів, в умовах оплати праці [4].

3. Закон України «Про захист від недобросовісної конкуренції». Закон застосовується до відносин, у яких беруть участь суб'єкти господарювання у зв'язку з недобросовісною конкуренцією, у тому числі у разі вчинення ними дій за межами України, якщо ці дії мають чи можуть мати негативний вплив на конкуренцію на її території, якщо інше не встановлено міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України [5].

4. Закон України «Про захист економічної конкуренції». Цим Законом регулюються відносини органів державної влади, органів місцевого самоврядування, органів адміністративно-господарського управління та контролю із суб'єктами господарювання, суб'єктів господарювання з іншими суб'єктами господарювання, із споживачами, іншими юридичними та фізичними особами у зв'язку з економічною конкуренцією. Цей Закон застосовується до відносин, які впливають чи можуть вплинути на економічну конкуренцію на території України [6].

5. Кримінальний кодекс України. Має своїм завданням правове забезпечення охорони прав і свобод людини і громадянина, власності, громадського порядку та громадської безпеки, довкілля, конституційного устрою України від кримінально-протиправних посягань, забезпечення миру і безпеки людства, а також запобігання кримінальним правопорушенням. Для здійснення цього завдання Кримінальний кодекс України визначає, які суспільно небезпечні діяння є кримінальними правопорушеннями та які покарання застосовуються до осіб, що їх вчинили [7].

6. Кодекс України про адміністративні правопорушення. Завданням його є охорона прав і свобод громадян, власності, конституційного ладу України, прав і законних інтересів підприємств, установ і організацій, встановленого правопорядку, зміцнення законності, запобігання правопорушенням, виховання громадян у дусі точного і неухильного додержання Конституції і законів України, поваги до прав,

честі і гідності інших громадян, до правил співжиття, сумлінного виконання своїх обов'язків, відповідальності перед суспільством [8].

7. Кодекс адміністративного судочинства. Кодекс адміністративного судочинства України визначає юрисдикцію та повноваження адміністративних судів, встановлює порядок здійснення судочинства в адміністративних судах [9].

8. Цивільний кодекс України. Цивільним законодавством регулюються особисті немайнові та майнові відносини (цивільні відносини), засновані на юридичній рівності, вільному волевиявленні, майновій самостійності їх учасників [10].

9. Господарський кодекс України. Визначає основні засади господарювання в Україні і регулює господарські відносини, що виникають у процесі організації та здійснення господарської діяльності між суб'єктами господарювання, а також між цими суб'єктами та іншими учасниками відносин у сфері господарювання [2].

10. Господарський процесуальний кодекс України. Визначає юрисдикцію та повноваження господарських судів, встановлює порядок здійснення судочинства у господарських судах [3].

Висновки. Підводячи підсумки з усього вищезазначеного можна сказати, що конкуренція на ринку є, була і буде, що має як свої недоліки так і переваги, однак вона є рушійною силою для змін та вдосконалення, задля того аби займати лідируючі позиції на ринку. Аналізуючи нормативне забезпечення конкуренції в Україні можна з впевненістю сказати, що воно є ґрунтовним, але не ідеальним, тож потребує доопрацювання та подальшого дослідження.

Список використаних джерел

1. Конституція України: Верховна Рада України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. Редакція від 01.01.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>

2. Господарський кодекс: Верховна Рада України від 16.01.2003 #436-IV/ Редакція від 19.08.2022/ URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15/ed20210227#Text>

3. Господарський процесуальний кодекс: Верховна Рада України від 06.11.1991 № 1798-XII. Редакція від 06.11.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1798-12#Text>

4. Про Антимонопольний комітет України: Закон України від 26.11.1993 № 3659-XII. Редакція від 07.05.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3659-12#Text>

5. Про захист від недобросовісної конкуренції: Закон України від 07.06.1996 № 236/96-ВР. Редакція від 16.10.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/236/96-%D0%B2%D1%80#Text>

6. Про захист економічної конкуренції: Закон України від 11.01.2001 № 2210-III. Редакція від 07.05.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2210-14#Text>

7. Кримінальний кодекс України: Верховна Рада України від 5.04.2001 № 2341-III. Редакція від 06.11.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>

8. Кодекс України про адміністративні правопорушення: Верховна Рада України від 7.12.1984 № 80731-X. Редакція від 06.11.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>

9. Кодекс адміністративного судочинства: Верховна Рада України від 6.07.2005 № 2747-IV. Редакція від 06.11.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#Text>

10. Цивільний кодекс України: Верховна Рада України від 16.01.2003 № 435-IV. Редакція від 10.10.2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>

*Пригоцький В.А., кандидат юридичних наук,
доцент кафедри бізнесу і права*

*Вінницький соціально-економічний інститут
університету «Україна»*

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0790-0541>

*Олійник О.М., старший викладач кафедри
бізнесу і права*

*Вінницький соціально-економічний інститут
університету «Україна»*

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4883-2055>

DOI: <https://doi.org/10.58521/2521-1390-2023-25-17>

ЩОДО СУБ'ЄКТИВНОЇ ЧАСТИНИ СКЛАДУ ЕКОНОМІЧНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ

CONCERNING THE SUBJECTIVE PART OF THE COMPOSITION OF ECONOMIC OFFENSES

Анотація: це дослідження є викладенням особистих об'єктивних поглядів на сутність окремих елементів кримінальних економічних правопорушень.

Ключові слова: юридичні відносини, економічні відносини, економічні зв'язки, кримінальне правопорушення економічного характеру.

Abstract: this study is an exposition of personal objective views on the essence of certain elements of criminal economic offenses.

Keywords: legal relations, economic relations, economic ties, criminal offense of an economic nature.

Постановка проблеми. Правоохорона економічних відносин та супутніх ним процесів – одна із основ державного механізму. Це питання актуальне як в мирний час, так і під час військового стану, оскільки здатність держави створювати вартість,